

Суми, 24-25 квітня 2024 р. /упоряд.: О. П. Сидоренко, Л. В. Біденко, І. С. Левенок. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 24-32.

4. Тетяна Липченко Мова – основа національної ідентичності та безпеки. *Мова – кордон національної безпеки: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Львів, 21 лютого 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. С. 86 – 89.

5. Олеся ВАЩУК, Аліса СУХІХ, Каріна БОРТУН Сучасний вимір геноциду українського народу в історико-правовому та міжнародному контексті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 95, Том 1, 2026. С. 12 – 20. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/95-1-2>

6. Пантелеєва Анастасія, Бортун Каріна ВПЛИВ КОМУНІКАЦІЇ НА ЕВОЛЮЦІЮ СОЦІУМУ. *Українська мова в сучасному науковому вимірі: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (до 90-ліття від дня народження доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України І.Р. Вихованця)*, м. Луцьк, 9–10 жовтня 2025 р.; відп. ред.: Н.М. Костусяк, Т. Є. Масицька. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. С. 211 – 215.

*Даниленко Яна Олександрівна,  
студентка I курсу, бакалаврату, «Психологія»  
навчально-наукового інституту права та психології  
Національної академії внутрішніх справ  
Науковий керівник:  
Петрова Ганна Миколаївна,  
доцент кафедри теорії, історії та філософії права  
навчально-наукового інституту права та психології  
Національної академії внутрішніх справ,  
кандидат філософських наук*

## **МОТИВАЦІЯ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА: МІЖ ВОЛЕЮ, СЕНСОМ І СОЦІАЛЬНИМ ВПЛИВОМ**

Питання мотивації виходить далеко за межі психології і стає предметом філософського аналізу, оскільки стосується фундаментального питання про джерела людської дії. У сучасному світі, де поведінка людини формується під впливом інформаційних потоків, соціальних очікувань і культурних норм, складно однозначно визначити джерело власних прагнень. Людина часто вважає свої рішення автономними, однак вони можуть бути результатом глибших процесів — як внутрішніх, так і зовнішніх. Саме тому осмислення мотивації дозволяє краще зрозуміти природу свободи та самореалізації людини [2, с. 94; 3, с. 105].

У філософії XIX–XX століть проблема мотивації набуває принципово нового звучання. Для її аналізу доцільно об'єднати підходи видатних мислителів неklasичної філософії Фрідріха Ніцше, Мішеля Фуко та Віктора Франкла через різні виміри мотивації: як внутрішнього імпульсу, як соціального конструювання

та як пошуку сенсу. Такий підхід дозволяє не лише порівняти їхні погляди, але й показати, як вони разом визначають напрям розвитку філософської рефлексії щодо проблем мотивації.

У концепції Фрідріха Ніцше мотивація постає як прояв глибинного прагнення до самоствердження та самоперевищення, що виявляється у волі до влади. Людські дії не зводяться до раціональних рішень, а мають джерело у внутрішніх імпульсах, які не завжди усвідомлюються. Те, що людина пояснює раціонально, насправді може бути лише поверхневим рівнем більш потужних життєвих імпульсів. У цьому підході мотивація розкривається як глибинний дораціональний імпульс, що визначає активність людини [1, с. 19-23].

Натомість у підході Мішеля Фуко акцент переноситься на соціальні умови формування мотивації. Людські бажання не виникають автономно, а формуються в межах дискурсів, норм і практик, що задають можливі способи мислення і поведінки. Відповідно, мотивація постає як результат взаємодії індивіда із соціальними системами влади, які визначають, що саме вважається бажаним і допустимим. Це ставить під сумнів уявлення про повну самостійність людських мотивів [2, с. 94-101].

Іншу перспективу пропонує Віктор Франкл, який розглядає мотивацію як прагнення до сенсу. На відміну від попередніх підходів, він підкреслює, що навіть у рамках обмежень людина зберігає здатність до внутрішнього вибору. Саме пошук сенсу дозволяє людині визначати своє ставлення до ситуації і виходити за межі як біології, так і соціальної детермінації [3, с. 105-110].

Таким чином, розглянуті підходи розкривають різні, але взаємопов'язані виміри мотивації: імпульсивний (Ніцше), соціально зумовлений (Фуко) та екзистенційний (Франкл). Їхнє поєднання дозволяє розглядати мотивацію як багатовимірний процес, що виникає на перетині внутрішніх прагнень, соціальних впливів і здатності людини надавати сенс власному досвіду [1, с. 23; 2, с. 101; 3, с. 110]. Основна проблема мотивації у такому контексті полягає у напруженні між свободою і зумовленістю: людина одночасно переживає власні імпульси, формується соціальним середовищем і прагне знайти сенс своїх дій. Це означає, що мотивація не може бути пояснена в межах однієї теорії, а потребує інтеграції різних філософських підходів.

Отже, мотивація постає як складне явище, що поєднує імпульси, конструювання та сенс. Саме таке інтегративне бачення дозволяє не лише пояснити причини людської діяльності, але й зрозуміти її як спосіб існування людини у світі. У цьому сенсі підходи Ніцше, Фуко та Франкла не просто доповнюють один одного, а формують цілісне філософське бачення мотивації як простору взаємодії внутрішнього і зовнішнього, свободи і обмеження.

Список використаних джерел

1. Ніцше Ф. По той бік добра і зла /пер. з нім. А. Онишка. Львів : Астролябія, 2010. 320 с.

2. Foucault M. *The History of Sexuality, Vol. 1*. New York: Vintage Books, 1990. 168 p. URL: <https://suplaney.wordpress.com/wp-content/uploads/2010/09/foucault-the-history-of-sexuality-volume-1.pdf>